

ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΠΑΝΙΕΡΩΤΑΤΟΥ
ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΚΥΚΚΟΥ ΚΑΙ ΤΗΛΛΥΡΙΑΣ
κ. ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ
ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΜΝΗΜΟΣΥΝΟΝ
ΤΟΥ ΔΕΙΜΝΗΣΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΑΙ
ΕΘΝΑΡΧΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ Γ'
ΕΠΙ ΤΗ ΤΡΙΑΚΟΝΤΑΕΤΗΡΙΔΙ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ ΤΟΥ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΙΕΡΑΝ ΜΟΝΗΝ ΚΥΚΚΟΥ
ΤΗ 29Η ΙΟΥΛΙΟΥ 2007

*Εξοχώτατε κ. Πρόεδρε της αιώνιας Ελλάδας,
Εξοχώτατε κ. Πρόεδρε της Κυπριακής Δημοκρατίας,
Εξοχώτατε κ. Πρόεδρε της Βουλής των Αντιπροσώπων,
Μακαριώτατε,
Σεβασμιώτατοι,
Κύριοι Αρχηγοί και Εκπρόσωποι των Πολιτικών Κομμάτων,
Έντιμοι κ.κ. Υπουργοί, Βουλευτές και Δήμαρχοι,
Λαέ του Θεού περιούσιε,*

Στη χαραυγή της 3ης Αυγούστου 1977, μήνα περιλαμπρο της Παναγίας ένας ήλιος έδωσε, ήλιος έμπυχος που φωτοβολούσε τη γενναιοκαρδία και μεγαλοψυχία.

Ο εν υψηλοίς πετόμενος αετός, ο γίγας στην ψυχή Ιεράρχης και Εθνάρχης, ο πύρινος αγωνιστής της ελευθερίας Μακάριος ο Γ', έπεσε κτυπημένος από τα δαιμονικά πολιτικά παιχνίδια χαμερπών δυνάμεων. Οι παλμοί της καρδιάς του σταμάτησαν από τη σταύρωση της Κύπρου, και περιβεβλημένος σεμνόπρεπη σιγή, ιμάτιο ουράνιας λαμπρότητας, πέρασε το σύνορο της ζωής και βρέθηκε στου θανάτου τη σιωπηλή χώρα.

Έφυγε από κοντά μας ο φλογερός απόστολος των δικαίων του κυπριακού ελληνισμού, και ο θρήνος δεν είχε τελειωμό. Εβρέχετο η γη από δάκρυα. Εβρέχετο και η μερτιά και η δάφνη του στολισμένου δρόμου. Και ήταν τα δάκρυα εκείνα, τα δάκρυα του πενθηφόρου και αποδυρομένου τη στέρψη του ηγέτου του κυπριακού λαού.

Τριάντα χρόνια πέρασαν από την επώδυνη, την πολυδάκρυτη, την πενθοφόρα εκείνη μέρα, όταν η Κύπρος ορφάνευσε χάνοντας τον πιο ακριβό ανθρώπο της, τον Μακάριο το Μέγα, Εκείνον που συνέπαιρνε τα πλήθη και συγκλόνηζε τις συνειδήσεις. Εκείνον που κάτω από το φλογισμένο ράσο του έκρυβε μία συνείδηση που επάλλετο από το θείο έρωτα προς την ελευθερία. Εκείνον που σφράγισε με τα ηγετικά του προσόντα την ιστορία της Κύπρου, το Μακάριο που είχε συνυφάνει με το πρόσωπό του τη μορφή της Κύπρου, είχε συνταυτίσει τη μοίρα του με τη δική της, και είχε παραχωρήσει τη ζωή του σ' εκείνην με τρόπο τόσο ανέκκλητο, τόσο αποφασιστικό που νοιώθαμε την παρουσία του ως παρουσία ιστορίας.

Και όπως τότε σ' εκείνες τις πικρές και φαρμακωμένες μέρες του Αυγούστου, η μητέρα Ελλάδα σε εκδήλωση της ακατάλυτης εθνικής συνείδησης, ταυτότητας και αλληλεγγύης συμμερίστηκε τον πόνο μας για να τον μετριάσει, έτσι και σήμερα ημέρα μνημοσύνου του Εθνάρχη Μακαρίου δίνει

το παρόν της με τον Ανώτατο Άρχοντά της, τον Εξοχώτατο Πρόεδρο της Ελληνικής Δημοκρατίας κ. Κároλο Παπούλια, για να τιμήσει τη μνήμη του αγωνιστή σηματοφόρου, του προμάχου της ηθικής και του δικαίου, του Ποιμενάρχη και Εθνάρχη Μακαρίου, που εξέφραζε μ' ένα μοναδικό παλμό ολόκληρη την κρυμμένη ισχύ, τη βούληση και την τραγικότητα του κυπριακού λαού.

Σας καλωσφρίζουμε, κ. Πρόεδρε, ως εθνικό γνέ-τη όλου του Ελληνισμού. Στο πρόσωπό σας βλέπουμε τον έμπειρο και νουεχή οιακοστρόφο του έθνους, το φορέα και διερμηνευτή του φρονήματος και του βιώματος των όπου γης Ελλήνων. Η συμμετοχή σας στο σημερινό μνημόσυνο αποτελεί απόδειξη του συνεχούς ενδιαφέροντος της Ελλάδας για το δράμα και τον αγώνα της Κύπρου, από την έκβαση του οποίου θα εξαρτηθεί η περαιτέρω πορεία του Έθνους. Η παρουσία σας εδώ οξυγονώνει την πίστη μας και ζωογονεί τις ελπίδες μας για τη δικαίωση της Κύπρου.

Τελούμε σήμερα ιερό μνημόσυνο και αποτίουμε τον οφειλόμενο φόρο τιμής προς μια κορυφαία εκκλησιαστική, πολιτική και εθνική φυσιογνωμία, τη μορφή του αθάνατου Ιεράρχη και Εθνάρχη Μακαρίου του Γ', εκείνου που κατά το σχετικό επίγραμμα «*αγάπην, δόξαν, θησαυρόν, τρυφήν, χαράν, ελπίδα δεν είχεν άλλην επί γης, πλην μόνην την πατρίδα*».

Αποδίδουμε το φόρο της ευγνωμοσύνης προς εκείνον που αγάπησε την πατρίδα περισσότερο από τον εαυτό του, και που αν τα συνασπισμένα συμφέροντα των μεγάλων τον άφηναν να ζήσει, εκείνη ακριβώς την κρίσιμη στιγμή, άλλη θα ήταν η πορεία των πραγμάτων, αλλοιώτικη θα ήταν η Κύπρος σήμερα.

Ο Άνδρας του οποίου το μνημόσυνο τελούμε σήμερα, ήταν ο πιο ψηλός που στάθηκε στη μαρτυρική αυτή νήσο μέσα στον 20ο αιώνα, και συγκαταλέγεται μεταξύ των μεγάλων της Εκκλησίας και του Έθνους.

Ο Μακάριος θα ήταν μέγας και μόνο ως εκκλησιαστικός (εάν δεν ήταν πολιτικός), και μόνο ως πολιτικός (εάν δεν ήταν εκκλησιαστικός). Κατά την αρχιερατική του σταδιοδρομία διετρέχτο από τον ρίγος και το πάθος της προσφοράς και ανέπτυξε πολυσχιδή και καρποφόρα δράση, θέσας στην υπηρεσία της Εκκλησίας και της πατρίδας την ευρεία του διάνοια, τη μεγάλη του καρδιά και τη φλόγα της υπέροχης ψυχής του.

Με το πολυδιάστατο εθνικό, θρησκευτικό, πνευματικό, εκπαιδευτικό, κοινωνικό, πολιτιστικό και φιλάνθρωπικό του έργο, μας δίδαξε πως μέτρον των πάντων είναι ο άνθρωπος.

Ο Μακάριος ήταν εμπνευσμένος «*ηρηκτής*» έργων και όχι δοκσίσοφος «*ρηπτής*» λόγων. Ο αυθεντικός του λόγος ήταν υποστήλωση και φόντο του έργου του.

Ο Μακάριος δεν ήταν αποκομμένος από το παρόν. Δεν έδινε την εντύπωση ότι διαμένει σε ουράνιους τόπους αποστασιωμένος από τα προβλήματα της ζωής. Ο Μακάριος εγνώριζε το παρελθόν, έβλεπε το μέλλον και επιχειρούσε να συνθέσει την παράδοση με την εξέλιξη.

Το πάθος του όμως, το ασίγηστο πάθος του υπήρξε η ελευθερία του κυπριακού λαού, γιατί πίστευε ότι η ελευθερία ξεχωρίζει σαν άφθαρτο κύτταρο ζωής, σαν στέρεη εγγύηση για την επιβίωσή μας. Όλος ο βίος του Μακαρίου υπήρξε μία συνεχής και αδιάκοπη θυσία χάριν του υπέρτατου αγαθού της ελευθερίας. Γι' αυτήν ήταν έτοιμος ανά πάσαν στιγμή να θέσει ως καλός ποιμήν -κατά την εντολήν του Κυρίου- «*την ψυχήν αυτού*» υπέρ των προβάτων, υπέρ της ελευθερίας και ανεξαρτησίας του πεφιλημένου του λαού, υπέρ των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τα οποία η πάνσοφος του Θεού θέληση εδώρησε στον άνθρωπο, ως υπόμνηση της θείας και υπερκόσμιας καταγωγής του.

Ο Μακάριος εκδαπανήθηκε κυριολεκτικά, ψυχή τε και σώματι, στον αγώνα για τα δίκαια του λαού μας, για την ελευθερία της πατρίδας. Το «*ου δώσω ύπνον τοις οφθαλμοίς μου και τοις βλεφάροις μου νυσταγμόν, και ανάπαυσιν τοις κροτάφοις μου, μέχρις ότου εις τον εθνικόν ορίζοντα ροδίσει η χρυσόπερος ίρις, αγγέλλουσα το φέγγος της ποθητής ημέρας της εθνικής απολυτρώσεως*», που διακήρυξε στον Αρχιεπισκοπικό ενθρονιστήριο λόγο του, ήταν μια υπόσχεση που έγινε βίωμα σ' όλη την αρχιεπισκοπική και εθναρχική σταδιοδρομία του.

Σ' όλη την επίγεια μεγαλοργό διάβασή του δεν έδωσε ύπνον τοις οφθαλμοίς του, γιατί κι όταν κοιμόταν η καρδιά του ξαγρυπνούσε για το μέλλον του κυπριακού λαού. Αυτός ο γίγας στην ψυχήν Ιεράρχης και Εθνάρχη, που ως Μητροπολίτης Κιτίου πρωτοστάτησε στο βαρυσήμαντο ιστορικό δημοψήφισμα του 1950, που ενέκλειε τον

πόθο των γενεών, τον πόθο της ενώσεως της νήσου μετά της μητρός Ελλάδος, το 1955 στον επικό εκείνο αγώνα ενθουσιά ένα ολιγάριθμο αλλά ηρωικό λαό και τον διεγείρει κατά της Βρετανικής Αποικιοκρατίας, για να τοποθετηθεί η Κύπρος μέσα σε ολόφωτες σελίδες δόξης της εθνικής ιστορίας.

Με το θυελλώδες πέρασμά του ζύπνησε στα στήθη του λαού μας τον εξάισιο και βασανιστικό πυρετό της δημιουργίας ιστορίας και τον έκανε να πολλαπλασιάσει τη δύναμή του στον αγώνα εκείνο για την ελευθερία. Ως άλλος Μωϋσής οδήγησε το λαό του, δια της ερυθράς θαλάσσης μαρτυρικών αιμάτων και δια μέσου της ερήμου της αποικιοκρατικής δουλείας, στην ευλογημένη Χαναάν της ελευθερίας και της εθνικής ανεξαρτησίας. Κι αν η λαομίσητη δικτατορία που έπεσε βουτηγμένη στο αίμα της Κύπρου, αν οι σχιζοφρενείς της επταετούς στρατοκρατίας δεν πετούσαν τη λογική στα σκουπίδια, και απέφευγαν το προδοτικό πραξικόπημα του 1974, που έφερε τη συγγερή και επονειδιστή τουρκική εισβολή του Αττίλα, ο Μακάριος, να είστε βέβαιοι, θα ολοκλήρωνε την ελευθερία και θα ακεραίωνε την ανεξαρτησία της Κύπρου.

Η Κύπρος ήταν το πάθος του Μακαρίου και η λύτρωσή του, αλλά η θηκική ακτινοβολία του, οι υψηλοί οραματισμοί του, και η δράση του ξεπερνούσαν κατά πολύ τα στενά όρια της Κύπρου και τον ανέδειξαν παγκόσμια ηγετική προσωπικότητα.

Στο διεθνή χώρο η εξέχουσα φυσιογνωμία του ήταν κεφάλαιο ανεκτίμητο, όχι μόνο του κυπριακού ελληνισμού, αλλά και του έθνους ολοκληρώου.

Ο Μακάριος έχοντας κλεισμένο μέσα του το θάνατο πνεύμα της Ορθοδοξίας και της Ελλάδας, πνεύμα θεϊκό κι ανθρώπινο μαζί, διπύρυνε τον λαμπρό οικουμενικό ορίζοντα του ελληνισμού και της Ορθοδοξίας.

Οι αγώνες του, το ένθεο πάθος του για την ελευθερία, την αλήθεια, τη δικαιοσύνη και τα ανθρώπινα δικαιώματα, τον εγκαθίδρυσαν στην καρδιά των λαών της οικουμένης ως φορέα και σύμβολο του ηθικού τους μεγαλείου. Η φωνή του, οι λόγοι του, οι αγώνες του θα συγκινούν πάντοτε τις πονεμένες ψυχές των αλυτρώτων λαών, που βοούν για δικαιοσύνη και ελευθερία.

Το τιμημένο ράσο του Μακαρίου έγινε έμβλημα ιερό που μεσουράνησε μεταφέροντας στις πέντε ηπείρους αέρα ελευθερίας, ισότητας, ειρήνης και δικαιοσύνης.

Για το Μακάριο Ναός του ήταν η αγιότητα της αγάπης και βασιλείο του ήταν ο κόσμος όλος. Ιεράρχης αποπνέων χριστιανική αρετή ενσάρκωνε το πνεύμα της Ορθοδοξίας, που χαρακτηρίζεται από μια οικουμενικότητα, αγκαλιάζοντας όλο τον κόσμο ανεξάρτητα από φυλή και χρώμα, γλώσσα και θρησκεία.

Με ζωντανούς τους δέκτες της ψυχής του συλλαμβάνει τα μεγάλα μηνύματα και γίνεται φωνή της Εκκλησίας, ιεραπόστολος του Χριστού μεταδίδοντας τη διδασκαλία του Ναζωραίου στους εγγύς και τους μακράν.

Υπακούοντας στην εντολή του Κυρίου «*Πορευθέντες ουν μαθητεύσατε πάντα τα έθνη, βαπτίζοντες αυτούς εις το όνομα του Πατρός και του Υιού και του Αγίου Πνεύματος*», επέδειξε ιδιαίτερο ζήλο για την προώθηση της εξωτερικής ιεραποστολής, και περιόδευσε την Αφρική και βάπτισε στην Κένια πέντε χιλιάδες ιθαγενών, οι οποίοι κατέστησαν δια του ιερού βαπτίσματος μέλη της Ορθόδοξου Εκκλησίας του Χριστού, και προς παρακολούθηση και αύξηση της πνευματικής εκείνης σποράς ίδρυσε Ιερατική Σχολή που φέρει το όνομά του.

«Αι ομαδικαί βαπτίσεις -τόνιζε προσφωνώντας την Ιερά Σύνοδο της Εκκλησίας Κύπρου τον Ιούνιο του 1971- αποτελούσι την απαρχήν σταθεράς θεμελιώσεως και επεκτάσεως εις το ανατολικόν τμήμα του Αφρικανικού χώρου μιας χριστιανικής Ορθοδόξου Εκκλησίας, ήτις προσεχώς δυνατόν να απαριθμεί εκατομμύρια ανθρώπων. Χαίρομεν διότι η Εκκλησία Κύπρου συγκαταλέγεται μεταξύ των αναδόχων της Αφρικανικής αυτής Ορθόδοξου Εκκλησίας».

Αυτόν τον πύρινο αγωνιστή της ελευθερίας και μεγαλόπνοο ερμηνευτή και οδηγό των γενεών στα υψηλά ιδανικά του έθνους, τη μυθική αυτή φυσιογνωμία, τον γνωστό και ουσιαστικά αγνώστο μας, τον ασύλληπτο στις διαστάσεις του, τον γίγαντα της Ορθοδοξίας και του Έθνους Εθνάρχη Μακάριο, τιμούμε σήμερα με το ιερό αυτό μνημόσυνο.

Είναι το σημερινό μνημόσυνο, με τη συμπλήρωση τριάντα χρόνων από την απόλειά του, μια απότιση εθνικής ευγνωμοσύνης, είναι μια δοξολογία του έργου του και της προσωπικότητάς του.

Ο Μακάριος νοτιζει τώρα τον τάφο του με ασίγαστο πόνο. Έσβησε ως χοϊκός άνθρωπος, «*αλλά σουκ έδου πας ο ήλιος*». Ο Μακάριος δεν πέθανε, δεν έσβησε, δεν πέθανε η αθάνατη ψυχή του. Ο Μακάριος ζει και αναδύεται πάνω από τη φθορά του θανάτου, ως φρόνημα και συνέπεια και παρακαταθήκη.

Ο Μακάριος δεν είναι πια δίπλα μας, μα είναι μέσα μας. Ζει με μας. Μέσα από μας. Πέραν από μας. Ο Μακάριος δεν ήταν. Είναι. Ζει. Υπάρχει σήμερα όπως και χθες, όπως και αύριο, ως ακραιφνής και αιώνιος ποιητής της ιστορικής μας μοίρας. Αυτή είναι η τιμή των αυθεντικών ηγετών ενός λαού. Να ζουν και να συμπορεύονται με αυτόν ακόμη και όταν ως ένσαρκες παρουσίες έχουν αποσυρθεί από τον κόσμο.

Σήμερα στους κρίσιμους αυτούς καιρούς των πολλών εμπλοκών και πολλαπλών αδιεξόδων, που σαν σύννεφα έχουν καλύψει τον πολιτικό αστέρα και πελαγοδρομούμε μέσα στην αμφιβολία και μοιάζουμε να μην ξέρουμε ποια είναι η πορεία μας στο μέλλον, να σκύψουμε πρέπει στον τάφο του Μακαρίου μην τύχει και μας ψιθυρίσει ο ίσκιος του της δύναμης τα νέα μέτρα.

Να στραφούμε στον μεγάλο μας ηγέτη, τον ως ύλη εκλιπόντα, ως πνεύμα όμως όσο ποτέ παρόντα, και να αφουγκραστούμε τα μηνύματά του και να φανούμε αντάξιοι των υποθηκών του.

Και ως παρακαταθήκη και δίδαγμα μας άφησε ο Μακάριος την αγάπη προς την πατρίδα και την ελευθερία της πάνω από ατομικά συμφέροντα, πολιτικές διαφορές και κομματικές σκοπιμότητες.

Μας θέλει ο Μακάριος με φρόνημα μαχητικό, με ιστορική ευθύνη και προ παντός με σφραγίδα αδελφοσύνης να συνεχίσουμε τον αγώνα του για εθνική λύτρωση και σωτηρία μακριά από αδελφοκτόνους διχασμούς.

Κατά την κρίσιμη αυτή προεκλογική περίοδο δεν πρέπει να αφήνεται πρόσφορο έδαφος για έριδες και εσωτερικές συγκρούσεις. Οι πολιτικές αντιθέσεις δεν πρέπει να βαθαίνουν τόσο, ώστε να εμποδίζουν τη συνεννόηση σε υποθέσεις που συναρτώνται με την εθνική ύπαρξή μας.

Το μαρτύριο της πατρίδας μας, μας επιβάλλει να αποφύγουμε την παλιά κατάρτα του ελληνοισμού, το διχασμό και να υψώσουμε ένα αδιαπέραστο τείχος αρραγούς ενότητας και ομοψυχίας και με αναπεταμένη τη σημαία των εθνικών δικαίων να συνεχίσουμε τον αγώνα για την αναστήλωση της ελευθερίας σε κράτος ελεύθερο, ανεξάρτητο, ενωμένο και δημοκρατικό, σε κράτος ανθρώπινης αξιοπρέπειας που θα θεμελιώνεται πάνω στην ισονομία και τη δικαιοσύνη, την αγάπη, το διάλογο, τη συνεργασία και την ειρήνη.

Το σημερινό μνημόσυνο συνιστά ένα εγερτήριο συνειδήσεων, μια υπενθύμιση και μια δραματική προτροπή να αφήσουμε τώρα αμέσως το ΕΓΩ και να στραφούμε στο ΕΜΕΙΣ της πατρίδας, και να συνεχίσουμε τον αγώνα για μια λύση δίκαιη, έντιμη, αξιοπρεπή, δημοκρατική, λειτουργική και βιώσιμη, που θα συνάδει με το διεθνές δίκαιο, τα ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας, και το ευρωπαϊκό κεκτημένο, μια λύση που θα κατοχυρώνει πλήρως τα ανθρώπινα δικαιώματα Ελληνοκυπρίων, Τουρκοκυπρίων, Μαρωνιτών, Αρμενίων και Λατίων.

Σηματωρός που μας δείχνει το περιεχόμενο μιας μελλοντικής λύσης, ανεξάρτητα από το περιβλήμα της είναι η φωνή του Μακαρίου, όπως ακούστηκε στο συλλαλητήριο της 20ης Ιουλίου 1977. Διακήρυξε τότε ο Μακάριος από την Πλατεία Ελευθερίας: «*Η Κύπρος ανήκει στο λαό της και πρόθεσή μας είναι να εγκαθιδρύσουμε μια δημοκρατία ανεξάρτητη, ακέραη, κυρίαρχη, αποστρατικοποιημένη, μέσα στην οποία να ζουν ευτυχισμένοι Έλληνες και Τούρκοι*».

Ο Μακάριος είναι σύγχρονος και επίκαιρος. Η φωτεινή μορφή του στέκεται και σήμερα ανάμεσά μας, ιστορικά άγερνη και ερμηνεύει τη ζωή και αποτιμά το έργο μας και οριοθετεί με τη φωνή του το δρόμο μας.

Ο ηγέτης σύμβολο, μέσα από τον τάφο του εξακολουθεί και σήμερα να συναρπάζει, να εμπνέει και να καθοδηγεί. Εμείς αγωνιώδεις και αβέβαιες σκιές του ταραγμένου καιρού μας, ας προσεγγίσουμε τον πανύψηλο εθνικό ηγέτη μας, όπως παιδιά σε πατέρα, για να μας θρέψει με δύναμη και υψηλοφροσύνη, για να μας κάνει Έλληνες.

Αγέραστη και αθάνατη, ας είναι η μνήμη σου, Μακάριε, ακαταμάχητη αγωνιστή της ελευθερίας.